

Мацнеюць міжнародныя сувязі

У 1960 годзе 45 навуковых супрацоўнікаў АН БССР выязджалі ў розныя краіны свету, 25 беларускіх вучоных прымалі агітывуны ўдзел у міжнародных кангрэсах у 12 краінах.

Група вучоных з Японіі, ГДР, Кітайскай Народнай Рэспублікі наведвала Акадэмію навук БССР.

Яшчэ больш шырокі план навуковага абмену ажыццявіцца ў бліжэйшым годзе.

ГРУЗЫ З БРАТНІХ КРАІН

РЭЧЫЦА. Вузамі братняй дружбы звязан калектыв Рэчыцкай мэблевай фабрыкі з дрэвапрацоўчымі прадпрыемствамі сацыялістычных краін. З Румынскай Народнай Рэспублікі рэчыцкія мэбелшчыкі атрымліваюць старыя пліты, якія ідуць на выраб сталю, бубетаў і іншай мэблі.

Надаўна на фабрыку прыбыў груз з Албанскай Народнай Рэспублікі — букавая фанера. Яна выкарыстоўваецца на вырабе мэблі. Партыя мэблі была адпраўлена Універсітэту дружбы народаў імя Патрыса Лумумбы.

У КРАІНЫ УСХОДУ

ГОМЕЛЬ. Калектыв новабеліцкага завода «Чырвоны Хімік» адправіў у адрас Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі партыю савелітавых пліт, што выкарыстоўваюцца як ізаляцыйны матэрыял. Асабліва добра пацарцавала на выкананні экспартнага заказу змена камуністычнай працы, якую ўзначальвае Тамара Цыўліна.

75 кубаметраў савелітавых пліт гамельчане адгрузілі нядаўна ў Індыю.

ВЫСТАУКА АНГЛІЙСКАГА ФОТАМАЙСТРА

Жывую цікавасць выклікала ў аматараў фатаграфіі фотавыстаўка прафесійнага майстра, англійскага камуніста Біля Вілямсона, якая адкрылася ў Мінску, у канферэнц-зале Беларускага таварыства дружбы і культурных сувязей з замежнымі краінамі. Тут прадстаўлена 48 работ, прысвечаных барацьбе англійскага народа за мір, за ўмацаванне дружбы паміж краінамі. Ёсць на выстаўцы таксама пейзажныя здымкі.

ВЫСТУПЛЕННЕ ПОЛЬСКАГА ПІЯНІСТА

З вялікім поспехам выступіў перад мінскімі аматарамі музыкі польскі піяніст Уладзіслаў Кендры. Выхаванец Лодзінскай і Парыжскай кансерваторый, Кендры востра звыш дваццаці год выступае ў канцэртных залах Балгарыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Англіі, Фінляндыі, Францыі, Ісландыі, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, Югаславіі.

Другі раз прыязджае ў Кендры ў Савецкі Саюз, прыводзячы слухачоў у зацікаўленне выключнай тэхнікай, вялікім тэмпераментам, высокай музычнай культурай. Адных толькі інструментальных канцэртаў з сімфанічным аркестрам У. Кендры выконвае звыш сарака.

Уладзіслаў Кендры з'явіцца прафесарам Варшаўскай кансерваторыі і Вышэйшай Венскай музычнай акадэміі.

Слаўся, Айчына ты наша свабодная!

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЯЧЫНІКАМІ

№ 39 (524)

Май 1961 г.

Год выдання 7-ы

МІНУЛА сорад год з таго часу, як над сівымі вяршынямі Каўказа — у Арменіі і Грузіі ўзнікла чырвоныя сцягі свабоды. У 1921 годзе працоўныя гэтых некалі паднявольных краін пасля доўгай і самаахварнай барацьбы вызваліліся ад прыгнёту абшарнікаў і капіталістаў і аб'явілі Савецкую ўладу. І вось сёлета ўсе народы нашай краіны шырока адзначаюць саракагоддзе з дня нараджэння братніх савецкіх сацыялістычных рэспублік — Арменіі і Грузіі.

За гады Савецкай улады маленькая і бедная Арменія ператварылася ў культурную і заможную краіну з уласнай цяжкай і лёгкай прамысловасцю, магутнымі электрастанцыямі, фабрыкамі і заводамі. Сталіца гэтай рэспублікі Ерэван значна разбудавалася, папрыгажэла.

Самым дарагім госцем ерэванцаў у гэтыя дні быў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. Знаёмячыся з жыццём рэспублікі, ён пабываў на прамысловых прадпрыемствах, у Бюраканскай абсерваторыі, наглядаў работу ірыгацыйнай устаноўкі, сустракаўся з рабочымі, калгаснікамі і вучонымі, аглядаў горад і яго ваколіцы, пабываў у высакгорным Севанскім раёне.

На ўсю 60-кіламетровую трасу ад сталіцы, па якой ехаў М. С. Хрушчоў, вышлі тысячы рабочых, калгаснікаў, моладзь. Яны гарача віталі яго на сваёй роднай зямлі. Мікіта Сяргеевіч — нястомны змагар за мір. Сустракаючыся з працоўнымі братняй Арменіі, ён перш за ўсё ціказіўся іх жыццём і планамі на будучае. А людзям, якія свой заўтрашні дзень бачаць у камунізме, займа не патрэбна. Менавіта таму кожная мірная прапанова кіраўніка Савецкага ўрада знаходзіць гарачы водгук у працоўных нашай краіны.

З Арменіі М. С. Хрушчоў накіраваўся ў Грузію, дзе яго чакалі тысячы рабочых, сялян, служачых, якім таксама ёсць аб чым пагаварыць з пасланцом Камуністычнай партыі.

Мужны і свабодалюбівы народ Грузіі па праву ганарыцца сваімі дасягненнямі. Камуністычная партыя гэтай рэспублікі — адзін са старэйшых баявых атрадаў вялі-

кай партыі Леніна. Яе гісторыя — непарыўная састаўная частка гісторыі слаўнай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Пад кіраўніцтвам Ленінскага Цэнтральнага Камітэта Кампартыя Грузіі ўзначаліла барацьбу працоўных за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, а пасля ўстаўлення Савецкай улады — за будаўніцтва новага, сацыялістычнага жыцця, за росквіт эканомікі і культуры рэспублікі.

З паўцём законнай гордэсці грузінскі народ падводзіць цяпер вынікі слаўнага саракагадовага

НАРОДЫ ПАВІННЫ ЖЫЦЬ У ДРУЖБЕ

шляху барацьбы і працы, які азнаменаваўся карэнным пазаротам у яго лёсе.

У сваёй прамове на ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным саракагоддзю ўстаўлення Савецкай улады і ўтварэння Камуністычнай партыі Грузіі, Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў ад імя ЦК КПСС і Савецкага ўрада гарача павіншаваў грузінаў з іх нацыянальным святам, пажадаў ім і іх рэспубліцы далейшага росквіту.

М. С. Хрушчоў падкрэсліў, што слаўнае саракагоддзе братніх каўказскіх рэспублік адзначаецца ў абстаноўцы вялікага ўздыму творчай актыўнасці савецкага народа. Па ўсёй краіне вырастае магутная хваля сацыялістычнага спаборніцтва ў гонар маючага адбыцца XXII з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Сацыялізм перагарыў аблічча нашай Радзімы. З кожным днём савецкія людзі ўсё больш адчуваюць матэрыяльны і духоўны дабрабыт народнага ладу. У мінулым годзе нацыянальны даход СССР — асноўны паказчык жыццёвага ўзроўню працоўных — у 23 разы перавышаў аб'ём нацыянальнага даходу 1913 года ў сучасных граніцах СССР. Пасляхова ажыццяўляецца небылая па размаху праграма жыллёвага будаўніцтва. Толькі за апошнія два гады ў гарадах і рабочых пасёлках пабудавана жылых дамоў агульнай плошчай звыш 165 мільёнаў квадратных метраў, або 4 мільёны 600 тысяч кватэр.

Гаворачы аб усім гэтым, М. С. Хрушчоў асобна ўпамінуў нядаўнюю заяву прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі Кенедзі, дзе ён ганьбіць нашу сацыялістычную сістэму, нашы сацыялістычныя дзяржавы і ў той жа час прызнае, якое рэвалюцыйнае ўздзеянне на народы капіталістычных краін аказвае гэта сістэма.

Такія, з дазволу сказаць, глыбокадумныя высавы — сведчанне

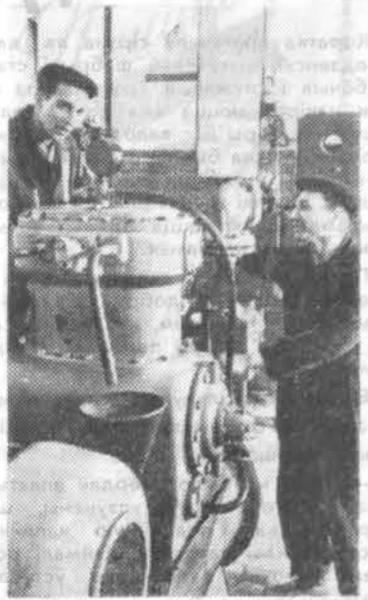
разгубленасці капіталістаў. Яны ўжо не ведаюць, чым і як вытлумачыць жыццязольнасць сацыялізма, як апраўдаць свае дзеянні, накіраваныя на распальванне новых ваенных канфліктаў. Што ж будзе, калі працоўныя капіталістычных краін адмовяцца ваяваць за інтарэсы сваіх прыгнятальнікаў?

Простым людзям свету цяпер ёсць з каго браць прыклад. Ідзі міру, себітам якіх з'яўляецца створаны Леніным і яго партыяй Савецкі Саюз, змятаюць на сваім шляху ўсе перашкоды. Мяркуючы па звестках, якія даходзяць да нас з-за рубяжа, нават буржуазныя газеты вымушаны прызнаць, што Савецкі Саюз мае прыхільнікаў ва ўсім свеце, і падкрэсліваюць спакойны, міралюбны тон выступлення кіраўніка Савецкай дзяржавы.

«Хрушчоў прадказвае перамогу без вайны», — пад такім загалоўкам змешчана справаздача аб выступленні М. С. Хрушчоў у Тбілісі амерыканскай газеты «Вашынгтон пост». Газета падкрэслівае словы М. С. Хрушчоў аб тым, што Савецкі Саюз «імкнецца да забеспячэння міру ва ўсім свеце». М. С. Хрушчоў самым рашучым чынам адвэрж, указвае «Вашынгтон пост», сцверджанні заходніх краін аб тым, што савецкі народ не з'яўляецца свабодным.

Клопаты аб міры — вось тая аснова, на якой краіна сацыялізма будзе саае адносіны з іншымі краінамі. Гэтая ідэя, дакладна і выразна выказаная ў прамове М. С. Хрушчоў, адкрывае перад народамі ўсяго свету новыя гарызонты. Гэта баявая праграма барацьбы за шчасце ўсяго чалавецтва. І мы выканаем яе. Народы могуць і павінны жыць у дружбе паміж сабой.

Новы завод

У Карэлічах Гродзенскай вобласці ўступіў у строй новы завод масла і сыхлага малака. Прадпрыемства аснашчона нававішым абсталяваннем. Яно будзе штогод перапрацоўваць да 7 тысяч тон малака, выпускаць сметанкавае масла, сыхлага малака, абжэлючаны саркасеін, тварог, марожанае, кефір. На здымку: галоўны механік заводу Уладзімір Ільіч Асафонав (злева) і машыніст галаздычнай устаноўкі Уладзімір Антонавіч Барташэвіч правяраюць работні Камітэса.

КАЛГАСЫ БУДУЮЦЬ БАЛЬНІЦЫ

ВАЛОЖЫН. Калгас імя Максіма Горкага пабудоваў асноўны лячэбны корпус для Вішнеўскай участкавай бальніцы. У выніку гэтага плошча стаянана расшырылася з 10 да 25 ложкаў. Для хворых, якія прыбываюць на прыём да ўрачоў, абсталявана добраўпарадкаванае памяшканне прыёмнай.

Калгасы «Краіна Саветаў», імя Дзяржынскага, імя Сталіна, «Перамога» і імя Калініна адпусцілі 25 тысяч рублёў і будуць сваімі сіламі Забрэжскую бальніцу на 35 ложкаў. Узвядзенне асноўных і дадатковых будынкаў набліжаецца да канца. У гэтым годзе бальніца будзе здадзена ў эксплуатацыю.

Сельскагаспадарчыя арцелі «Чырвоны сцяг», «1 Мая», «Правда» пабудавалі фельчарска-акушэрскія пункты з радзільнымі аддзяленнямі.

Сотні юнакоў і дзючат Віцебска захапляюцца парашутным спортам. На здымку: навучэнка будаўнічага вучылішча Валянціна Шаўранда пасля першага скачка.

Канцэрты для рабочых

Міністэрства культуры БССР зацвердзіла план мастацкага абслугоўвання новабудоўляў рэспублікі. Калектывы Салігорскага калійнага камбіната, Полацкага нафтапрацоўчага завода, Бярозаўскай ДРЭС, Шацлаўскага завода штучнага валакна і Гродзенскага азотна-тукавага завода пазнаёмяцца з майстрамі мастацтва Беларусі і братніх рэспублік.

На працягу лета і восені на гэтых будоўлях пабываюць артысты тэатраў опер і балету, імя Янкі Купалы, імя Якуба Коласа, імя Горкага, ансамбль танца БССР, сімфанічны аркестр і гастрольныя трупы філармоніі. Выступаць таксама яліцкі сімфанічны аркестр і гуцульскі ансамбль песні і танца.

Механізатары Гомельскай абласной сельскагаспадарчай даследчай станцыі зрабілі вопытны ўзор драбнільніка кармоў «Беларусь ІКБ-2». Машина можа здрабняць сена, сілас і драбніць зерне, мае высокую прадукцыйнасць. На здымку: удзельнікі семінара Гомельскай вобласці па пытаннях вырошчвання кукурузы аглядаюць «Беларусь ІКБ-2».

ДЛЯ СЛАВЫ НАШАГО САВЕЦКАГА МАСТАЦТВА

Нельга гаварыць аб гісторыі стварэння Беларускага дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету, не ўспомнішы не такое ўжо далёкае мінулае нашага народа.

Ва ўсе часы царызму Беларусь як дзяржавы не было; была Украіна царскай Расіі, дзе жыў беларускі народ. Народ гэты стагнаў пад трайным прыгнётам — цара, кулака, жандара. Але ў песні ён захаваў і пранёс праз стагоддзі прыгнёту, гора і бяспраўя свае думы, спадзяванні, надзею, веру. У народнай песні, як у люстэрку, адбіліся тыя цяжкія часы яго жыцця, калі беларус не меў права адкрыта заспяваць сваю народную песню, адкрыта станцаваць

1924 годзе пры Мінскім музычным тэхнікуме адкрылася аддзяленне на класу вакала. Педагогамі да нас, першых вучняў, былі запрошаны майстры Масквы, Ленінграда, Кіева і інш. У 1928 годзе адбыўся першы выпуск скончыўшых музычны тэхнікум. Заліковым спектаклем была паказана опера Гуно «Фауст», якая прагучала ўпершыню на беларускай мове. Упершыню беларускі народ пачаў оперу ў сваім родным Мінску, на сваёй роднай мове, у выкананні дзяцей свайго наро-

А. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ,
народная артыстка СССР

ра», а затым «Садно», «Чарадзейка», «Барыс Гадую», «Аіда», «Спячая красуня» і цэлым радом іншых.

Вялікая работа праводзілася над стварэннем свайго нацыянальнага рэпертуару. Да першай декады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве (1940 г.) тэатрам былі ажыццэўлены і паказаны ў Маскве оперы «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, «У пушчах Палесся» А. Вагатырова, «Кветка шчасця» А. Туранкова і балет «Салавей» Крошнера.

У сезоне 1940—41 гг. калектыву тэатра паказаў глядачу яшчэ дзевяць новых пастановак.

Але вераломны напад на нашу краіну фашыстаў абарваў нашу творчую дзейнасць. І мы вымушаны былі часова шукаць прытулку ў тэатрах братніх рэспублік аж да вызвалення Мінска ў ліпені 1944 года.

У час вайны мы праводзілі вялікую работу па абслугоўванню фронту, тылу, шпіталью, калгасаў. Усе наша штодзённая жыццё, усе нашы думкі былі запоўнены адным вялікім жаданнем — зрабіць усё, каб хутчэй разграміць ворага. Творчасць кампазітараў, пісьменнікаў, артыстаў была падначалена гэтай думцы. Многа новых песень узбагацілі рэпертуар нашых спевакоў, але нам здавалася, што ўсяго гэтага мала.

Узнікла думка напісаць оперу аб савецкіх людзях, якія змагаліся за незалежнасць нашай Радзімы. Матэрыялам для лібрэта такой оперы былі весткі аб партызанах, падзеі на франтах. Ініцыятыва творчай групы —

кампазітары, пісьменнікі, артысты — збралася, праглядала паступішы матэрыял, абмяркоўвала яго. Пэтр П. Броўка на гэтым матэрыяле напісаў лібрэта, а музыку да оперы стварыў Я. Цікоцкі. Нават у гадзіны паветраных трывог мы бачылі яго з кіпай-нотнай панеры. Гэта прыгадвае як нешта вельмі значнае; такая была глыбокая вера ў нашу справядлівую справу, у нашу перамогу, што, хаця вораг бязлітасна, метадычна бамбіў заводы, дамы, мірнае насельніцтва, савецкі кампазітар пісаў музыку аб перамозе савецкіх людзей над ворагам, аб разгроме фашызму.

Пасля вызвалення Мінска калектыву тэатра вярнуўся ў горад. Тэатр разбіты, разграблены, у глядзельнай зале фашысты зрабілі канюшню. Няма дэкарацый, касцюмаў, бібліятэкі, няма святла і вады... Але ёсць вялікае жаданне жыць, працаваць, тварыць. Праз два з палавінай месяцы ў Доме афіцэраў, пасля ўрачыстага сходу з выпадку Кастрычніцкага сьвята, калектыву тэатра паказаў вызваленаму Мінску оперу «Алеся» Я. Цікоцкага, прысвечаную беларускім партызанам і партызанкам, іх гераічнай барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў дні Айчынай вайны.

Спектакль меў велізарны поспех. Гэтаму садзейнічала ўсё: і атмосфера вызваленнага горада, і сюжэт, які жыва пераклікаўся з падзеямі сённяшняга дня, і дзеючыя асобы — героі вайны, якая яшчэ працягвалася. Опера валодала такімі непадкупнымі якасцямі чысціні, праўды і шчырасці, што не палюбць яе, не хвалявацца і не перажываць разам з героямі было немагчыма.

Л. П. Александровская ў ролі Алеся

К час другой декады беларускага мастацтва ў Маскве Я. Цікоцкі разам з творчай групай тэатра перагледзеў гэты твор. Правіў лібрэта, паглыбіў музыку. Назвалі оперу «Дзяўчына з Палесся», і з гэтымі палішанымі яна ўвайшла ў рэпертуар тэатра і жыве па сённяшні дзень.

У пасляваенныя гады да ліку нацыянальнага творчага ўвайшоўшых у рэпертуар тэатра трэба анесці «Кастуся Каліноўскага» Д. Лукаса, «Надзею Драву» А. Вагатырова, «Князь-возера» В. Залатарова (балет «Марынку» Р. Пукста, «Ясне світанне» А. Туранкова, «Ключую зуюку» Ю. Семянкі.

За час існавання тэатра ў ім вырасла выхавалася не адно пакаленне артыстаў. Гэта майстры беларускага музычнага мастацтва добра вядомыя ў рэспубліцы і за яе межамі: Дзянісаў, Младэк, Мікалаева, Балодцін, Друнёр, Дрэшын, Узунава, Хіраска, іны жывяўляюцца і стваральнікамі тэатра. Пазней прышлі ў тэатр Дуранцаў, Сайкоў, Лані, Лазарэў, Малькова, Ваўчанецкая, Арсенка, Зюваннаў, Младзінскія, Васільева, Паўлаў, Шахаў, Крыкава, Ражанавы, Міронаў, Давыдзенка і іншыя, якія адалі тэатру лепшыя гады сваёй творчасці і садзейнічалі яго творчаму росту і прызнанню. Нрэшце, наша моладзь: Кіжніцкі, Ворвулеў, Галушкіна, Гулякоў, Генералаў, Глазаў, Шыко, Ганестава, Чарнабаў, Казацаў.

Усе яны працягваюць справу станаўлення і ўдасканалення тэатра, справу развіцця нашага савецкага нацыянальнага па форме, сацыяльнага па зместу мастацтва.

Народная артыстка СССР Александровская (у цэнтры) сярод чэшскіх і беларускіх артыстаў

свой танец, свабодна гаварыць на сваёй роднай мове.

Гэй, узніміцеся буйныя ветры на поле,
Пяскі развейце, пусціце мамку на волю,
Жоўтыя пясочки прысыпалі вочкі — цёмна мне...
Дубовы дошкі сціснулі ножкі — цесна мне...
Жалезныя цвічкі збілі мне плечкі — больна мне...
Гэй, узніміцеся буйныя ветры на поле,
Пяскі развейце, пусціце мамку на волю!

І вось такім вызваленчым вібрам, аб якім народ марыў у сваіх песнях, стаў Вялікі Кастрычнік.

Мне прыгадваецца 1920 год. Яшчэ ішла грамадзянская вайна, а мы, дзеці рабочых і сялян, былі закліканы будаваць сваё новае, маладое мастацтва. На імправізаваных сценах — няхай гэта была пляцоўка грузавой машыны, чыгуначная платформа або проста палянка ў лесе — мы выступалі для воінаў Чырвонай Арміі, якія ў той час у баях адстаялі і адстаялі заваёвы Вялікага Кастрычніка.

У выніку перамогі Кастрычніка беларускі народ атрымаў права на адукацыю, права свабодна гаварыць на сваёй роднай мове, права танцаваць свой танец, спяваць сваю народную песню, не баючыся пачуць зняважлівае слова «мужыцкае»... У тэатрах, у канцэртных залах загучала беларуская народная песня, задорны, агнявы беларускі танец.

Цяга да музыкі, спеваў, культуры была вялікая, таму ў

да. Выканаўцы: хор, аркестр, балет, салісты — былі вучнямі музычнага тэхнікума, і толькі ў аркестры месцы канцэртмайстраў груп занялі педагогі. Спектакль прайшоў добра і меў вялікі поспех у публіцы. Нас палюбілі, да нас прыходзілі на вучнёўскія канцэрты, нашы выступленні ў спектаклі, у оперных урыўках праходзілі пры перапоўненай зале.

Для прадаўжэння спецыяльнай музычнай адукацыі рашэннем урада і партыі быў адкрыты спецыяльны вышэйшы оперны клас, які праіснаваў два гады. Наспела пытанне завяршэння музычнай адукацыі, і вось у 1930 годзе адкрываецца Беларускае дзяржаўнае студыйнае оперы і балету.

За гады існавання студыі былі падрыхтаваны такія спектаклі, як «Залаты пеўнік», «Яўгеній Анегін», «Царская нявеста», «Кармэн», «Севільскі цырульнік», балет «Чырвоны мак».

Папулярнасць оперных і балетных спектакляў студыі была настолькі вялікай, што рашэннем урада ў маі 1933 года быў адкрыты Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балету, куды студыйцы ўвайшлі ў ліку першых артыстаў. Спектаклем «Кармэн» адкрыўся наш тэатр, першы оперны тэатр у гісторыі беларускага народа.

Хутка рэпертуар тэатра папоўніўся такімі буйнейшымі творамі опернай рускай і зарубежнай класікі, як «Князь Ігар», «Пікавая дама», «Русалка», «Рыгаледа», «Лебядзінае возе-

Сцэна з новага спектакля Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету — «Казка аб мёртвай царэўне і сямі асілках» Лядава.

ПРЫТУЛАК ДЛЯ НАЦЫСТАЎ

НЬЮ-ІОРК. Як паведаміла карэспандант агенцтва Асошэйтэд Прэс з Тэль-Авіва, былы пасол Аргенціны ў Ізраілі Грэгорыю Тапалеўскі заявіў у аўторак, што імямеснік Гітлера Марцін Борман, якога даўно лічаць памёршым, знаходзіўся ў Аргенціне ў мінулым годзе ў момант выкрадання Эйхмана.

Г. Тапалеўскі заявіў карэспандантам на прэс-канферэнцыі ў Тэль-Авіве, што Борман жыў пад выдуманым імем і паехаў у Бразілію, калі ён пачаў аб выкраданні Эйхмана ізраільскімі агентамі ў маі 1960 года. Ён заявіў, што аргенцінскае палі-

цыя ведала аб знаходжанні Бормана ў Аргенціне.

Тапалеўскі заявіў таксама, што калі б Ізраіль стаў патрабаваць выдачы Эйхмана па афіцыйных каналах, Эйхман знікнуў бы.

Былы пасол сказаў, што аргенцінскай службе бяспекі вядома, што нацысцкі ўрач у Асвенціме Іозеф Менгеле, які паслаў мноства людзей на гібель у газавую камеру, таксама знаходзіцца ў Аргенціне.

Тапалеўскі далей паведаміў, што ў Аргенціне некалькі нацысцкіх ячэек, галоўным чынам на поўдні краіны, і што яны пераважліва велізарныя сумы грошай і золата са Швейцарыі.

Абласныя кніжныя кірмашы

ВІЦЕБСК. Тут адбыўся абласны кніжны кірмаш.

Была прадстаўлена ў шырокім выбары мастацкая, сельскагаспадарчая, палітычная, навукова-тэхнічная, дзіцячая, мета-

дычная і іншая літаратура на мовах многіх народаў СССР.

Тысячы гараджан пабывалі на кірмашы. Тут яны сустрэліся з беларускімі пісьменнікамі А. Кулакоўскім і А. Міронавым.

Новы сусветны рэкорд

ГОМЕЛЬ. Новы сусветны рэкорд устанавіла група мясцовых парашуцтваў у складзе Грамыні, Усва, Носава, Сінягуба і Лашкевіча. Скокнуўшы з вышыні 1 000 метраў, яны прыземліліся з адхіленнем ад цэнтры круга на 1 метр 43 сантыметры.

Гэты вынік перавыстае сусветны рэкорд парашуцтваў Чэхаславакіі (3 метры 15 сантыметраў). Робячы адзіночны скачок на дакладнасць прыземлення з вышыні 600 метраў, савецкі спартсмен Бітчанка таксама пабіў сусветны рэкорд. Сярэдняя адхілен-

не ад цэнтры круга ў суме двух скачкоў склаў у яго 9 сантыметраў. Ранейшае дасягненне французскага парашуцтыста Сюіра, устаноўленае 5 чэрвеня 1958 года, складала 14,5 сантыметраў.

Свае дасягненні беларускія парашуцтысты прысвяцілі Дню перамогі і выдатнаму палёту першага савецкага касманаўта Героя Савецкага Саюза Юрыя Гагарына.

Матэрыялы аб двух новых сусветных рэкордах накіраваны для зацверджання ў якасці ўсеагульных і сусветных.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ

Слухайце штэдня нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу:
на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін з 16.00 да 17.00 з 21.00 да 21.30;
на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нідзельях: на хвалі 30,83 метра і 227 метраў з 6 да 9 гадзін і з 10 да 11 гадзін;
на сярэдняй хвалі 227 метраў з 16.00 да 17.00 з 21.00 да 21.30.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па нідзельях ад 8 гадзін да 8 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу на хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) і на сярэдняй хвалі 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штэдня нашы радыёперадачы па нью-йоркскому часу: з 19.30 з 20.30 на хвалі 25,08 метра (ці 960 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9 605 кілагерцаў), 31,04 метра (ці 9 665 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па суботах ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскому часу на хвалі 25,08 метра (ці 960 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9 605 кілагерцаў), 31,04 метра (ці 9 665 кілагерцаў).

У іх цудоўны настрой

Кортка прагучала сірэна ля варот, і двор Гродзенскі тытунёвай фабрыкі сталі запаўняць рабочыя і служачыя. Групкамі па некалькі чалавек накіроўваюцца яны да праходнай. Фабрыка яшчэ некаторы час валодае іх думкамі. З гутаркі людзей можна было даведацца, чым жыло прадпрыемства ў гэты дзень. Але вось яны вышлі на вуліцу. Групкі дзеляцца, змяняюцца. Размовы таксама аддзяляюцца ад вытворчых тэм, набываюць іншы напрамак.

Працоўны дзень скончаны, а на двары яшчэ светла. Таму такі добры настрой у рабочых фабрыкі. Між іншым, няхай яны самі раскажуць аб тым, што ім даў пераход на сямігадзінны рабочы дзень.

Елізавета Васільеўна Пяскова дваццаць сем год працуе на фабрыцы. Васемнаццацігадовай дзяўчынай прыйшла яна сюды.

— Тады не было цвёрдай аплаты, — расказвае яна. — Ніхто не быў упэўнены, што поўнасьцю атрымае сваю працоўную капейку. Гаспадары часта зніжалі зарплату, дыймагі рознымі штрафамі. Рабочыя, вядома, не ўступалі, баставалі.

Назаўсёды адыйшла тая праклятая пара. Савецкая ўлада вышэй за ўсё ставіць інтарэсы рабочых, скарачае рабочы дзень, павышаючы пры гэтым заработную плату. Елізавета Васільеўна, напрыклад, атрымлівае на 5—7 рублёў у месяц больш, чым год таму назад.

— Вельмі добра, што мы перайшлі на скарачаны дзень, — працягвае Пяскова. — Лішняя гадзіна вольнага часу не праходзіць дарэмна.

Елізавета Васільеўна — вялікі амаатар кніг, яе часта можна ўбачыць у фабрычнай бібліятэцы. «Хоць на старасці год пачытаю, — гаворыць

яна, — а ў маладосці не было калі...» Яна таксама вельмі часты госьць і ў сваіх выбаршчыкаў. Яе, як добрую працаўніцу, не так даўно выбралі дэпутатам гарадскога Савета.

Работніца Фядора Прохараўна Смалкоўская жыве з дачкой Таняй. Дзяўчынка ў гэтым годзе пайшла ў першы клас, займаецца ў групе падружаннага дня. Маці задаволена: цэлы дзень дзіця дагледжана, накормлена.

— Пакуль Таня прыдзе са школы, я цяпер паспяваю згатаваць вячэру, — расказвае яна. — Накармлю яе, упраўляюся з работай і гляджу, як дачка чытае і піша...

Смалкоўская ад душы ўдзячна калектыву прадпрыемства за ўвагу да яе. Працуе на фабрыцы яна нядаўна, а фабком ужо выдзеліў ёй кватэру, дапамагае палівам, грашыма. Адзінокая жанчына адчувае сябе тут, як у сваёй сям'і.

Задаволены пераходам на сямігадзінны рабочы дзень і механік упаковачных машын Віктар Скамарошка.

— Мне лішняя вольная гадзіна вельмі дарага, — заявіў ён. — Я вучуся завочна ў сярэдняй школе, так што пасля работы мне кожная хвіліна дарагая.

Вечарам Віктар любіць пачытаць цікавую кнігу, згуляць у шашкі. Есць у яго яшчэ адно захопленне: ён страсны рыбалоў.

Маладыя рабочыя Валя Арашкова і Ніна Дзем'яновіч вечарамі наведваюць школу бухгалтараў. У вольны ад работы і заняткаў час дзяўчаты ўдзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці. З пераходам на скарачаны рабочы дзень зарплата іх павысілася на 10 рублёў.

В. ЛУКАШЭНКА.

г. Гродна.

Сябра кукурузы.

АДКАЗВАЕМ НА ПЫТАННІ ЗЕМЛЯКОУ.

Прайшло толькі паўгода

Напэўна, некаторыя нашы чытачы памятаюць артыкул «Свята верасня», які быў змешчаны ў № 68 «Голасу Радзімы» за мінулы год і расказваў аб жыцці калгаса імя 17-га верасня Нясвіжскага раёна. Артыкул прысвячаўся жыхарам гэтых мясцін, якія ў 1929—30 гг. выехалі ў польскія калоніі ў Бразіліі.

І вось у вёску Ліпа да старшын калгаса Уладзіміра Аляксеевіча Галушкі паляцелі з далёкай Бразіліі пісьмы аднавяскоўцаў. «Дарагі сябра Валодзі! — піша з правінцы Парана Антон Мікша. — Я настолькі рад, што не магу сказаць, а Зося нават плакала ад радасці. Мы ганарымся вамі, нашай краінай і вашымі поспехамі. У нас многа сям'яў і знаёмых, і Зося цяпер найскарэй паказвае ім гэту газету і расказвае аб нашай Радзіме і аб нашым народзе. Гэта наша гордасць. Вы дасягнулі таго, чаго я ўсё жыццё жадаў».

Бязрадаснае жыццё за межамі Айчыны, пішуць Уладзіміру Аляксеевічу землякі. Пасля доўгіх бадзянняў па чужыне памёр муж Марфы Худніцкай. «Пэўна, і нам з дзецьмі ніколі не пабачыць роднай зямлі», — з сумам зазначае яна. Марфа Худніцкая просіць радаць прывітанне ўсім аднавяскоўцам і абавязкова паведаміць, як ідуць справы ў родным калгасе.

Уладзімір Аляксеевіч Галушка папрасіў нас адказаць землякам праз газету «Голас Радзімы». І вось мы зноў у калгасе імя 17-га верасня — у светлы майскі дзень, калі над палымі радасна звяняць жаўранкі, у лесе кукуць зялёлі, зелянеюць пад сонцам маладыя ўсходы, у бела-ружовай квецені стаяць сады.

У поўным разгары веснавая сям'я. Яравія культуры пасяяны, зараз калгаснікі сеюць кукурузу і цукровыя буракі. На неабсяжных калгасных палях працавіта грукоўць трактары.

На адным з участкаў сее цукровыя буракі Васіль Ломскі. Гэта чалавек з упэўненымі рухамі, разумнымі і жывымі карымі вачыма. Нельга не залюбавацца яго работай — роўня, як шнурочкі, барозны кладуцца з краю ў край поля. Імя Ломскага з гордасцю вымаўляюць у калгасе імя 17-га верасня. І не дзіўна: знатны механізатар Васіль Ломскі вядомы ўсёй краіне. У Маскве, на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі, ёсць стэнд, які расказвае

МЫ ЖЫЦЦЁМ ЗАДАВОЛЕНЫ

Ва ўрочышчы Пясчаніца закладзены на 25 гектарах грамадскі сад, які пладоносіць ужо.

Сам я працую загадчыкам свінафермы. Сын Алёша — шаферам, твой брат Аляксей — трактарыстам на раскарчоўцы цаліны. Сваім жыццём мы цалкам задаволены. Скажу больш, ніхто з нас і не думаў, што дзядзечка так хораша жыць.

Падумай аб усім гэтым, швагра, і калі цябе што-небудзь утрымлівае ад вяртання на Радзіму, дык прыезджай да нас пагасціць.

З тваіх знаёмых нядаўна бачыў Панцяля Лісюка і Давіда Скарыну. Яны цяпер паважаныя людзі, атрымліваюць персанальны пенсіі. Абодва прасілі кланяцца табе. Ім проста не верыцца, што ты так доўга вандруеш па чужыне, не знаходзіш магчымасцей вярнуцца на Радзіму.

Прывітанне ўсім тваім дзецьмі і дарослым.

Твой ГАЛУСКО.

Вёска Рэвіцкічы.

Загадчык свінагадоўчай фермы калгаса «Запаветы Леніна» М. Д. Галуско чытае газету.

Паважаная рэдакцыя!

Мой швагра Іван Сцяпанавіч Быковіч у гады гітлераўскай акупацыі Брэстчыны быў вывезены разам з жонкай Ганнай Антонаўнай у Германію, а потым трапіў у ЗША. Зараз ён жыве ў горадзе Сінер, працуе сталяраром. У пісьмах на Радзіму ён цікавіцца, як жывуць яго землякі, якія змены адбыліся ў нашых месцах. Я ведаю, што лёс майго швагра падзяляюць шмат многія людзі, якія вымушаны бадзяцца па чужыне, далёка ад родных і знаёмых. Ім дарагая кожная вестачка з Радзімы. Вось чаму мне хочацца адказаць свайму сваяку праз газету «Голас Радзімы».

Дарагі швагра! У красавіку 1947 года ў нашым жыцці адбыўся круты пералом. 25 гаспадарак вёскі Рэвіцкічы аб'ядналіся ў калгас. Памятаю, аб'ядналі мы 14 коней (ты ведаеш, у нашай вёсцы многія не мелі коней), насенне і пачалі гаспадарыць. І трэба прама сказаць, што справа адразу пайшла крута ўгору. На другі год наша арцельная сям'я падвоілася. Стварыліся калгасы і ў наваколных вёсках. У далейшым усе яны зліліся ў адну ўзбуйненую арцель. Зараз у калгасе ёсць 15 трактараў, 5 камбайнаў, 18 грузавых аўтамашын, свой лесопільны завод, пабудаваны тры дабrotныя кароўнікі, свінарнік.

На фермах механізавана водаабеспячэнне. Прабіта арцельніцкая шчыльна, зманціраваны ўнутраны ваданавод і аўтапалкі. У калгасе ёсць 8 такіх ферм, у якіх утрымліваецца 1300 галоў буйнай рагатай жывёлы, 1200 свіней, 700 авечак і 1500 гусей і курэй. У мінулым годзе мы прадалі дзяржаве 400 тон малака і 325 тон

мяса. Прыбытак арцелі вырас да 4 мільёнаў рублёў.

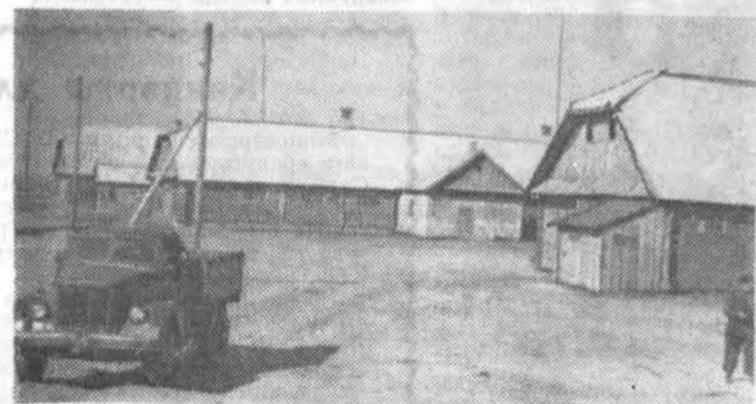
Жывёлагадоўлі і надалей будзе развівацца вельмі хуткімі тэмпамі. Праз два-тры гады яе прадуктыўнасць падвоіцца, а гэта значыць, павялічацца і прыбыткі арцелі.

Прадметам асобых клопатаў для нас з'яўляецца стварэнне трывалай кармавой базы. З гэтай мэтай мы асушылі балоты ва ўрочышчах Вугал, Падбалоцце, Галіцкія палосы і іншыя.

Ты ж разумеш, швагра, што чым багацейшы калгас, тым лепш жывуць калгаснікі. Народ і вёску табе нават цяжка ўявіць, як яны пераўтварыліся. Лаці і саматканыя світкі даўно адыйшлі ў нябыт. Па адзенню калгаснікаў не адрозніш ад гараджан. Самі Рэвіцкічы разбудаваліся больш чым у два разы. Большасць людзей жыве ў добрых дамах. У нас ёсць сярэдняя школа, паштовае аддзяленне, фельчарска-акушарскі пункт, 5 клубаў. У дамах калгаснікаў радыё і электрычнасць. Многія калгаснікі заклалі сады, набылі матацыклы, швейныя машыны, прыгожую мэблю, адзенне, абутак.

Свінарка Ніна Чыж.

Рэвіцкіцкая жывёлагадоўчая ферма.

аб яго рабоце. Ломскі атрымаў залаты медаль выстаўкі і быў прэміраваны тэлевізарам. А член яго механізавацкага з'яна Вячаслаў Худніцкі атрымаў сярэбраны медаль і веласіпед.

Пасевы цукровых буракоў у калгасе з кожным годам пашыраюцца. У гэтым годзе імі будзе засеяна 270 гектараў замест 225 у мінулым. Гэта і зразумела — калгас размешчаны ўсяго ў дзевяці кіламетрах ад Гарадзсі, дзе ўзняўся, вырас і з кожным днём павялічвае магутнасць цукровы завод Галоўнымі пастаўшчыкамі сыравіны для яго з'яўляюцца калгасы Нясвіжскага раёна. І хоць вырошчванне цукровых буракоў — справа новая, калгас атрымлівае ўраджаі па 400—450 цэнтнераў з гектара.

Цукровыя буракі ў цэнтры ўвагі моладзі, якая пад кіраўніцтвам агранома Аляксея Галушкі праводзіць разнастайныя навуковыя доследы.

Працу людзей больш і больш аблягчае тэхніка. За паўгода, якія прайшлі з нашага мінулага наведання калгаса, арцель набыла яшчэ 4 бурачныя сеяльні, 2 кукурузныя, 4 культыватары, 2 аўтамашыны.

Не толькі сваімі механізатарамі ганарыцца калгас імя 17-га верасня. На Дошчы гонару вісяць фатаграфіі даяркі Леакадзіі Савасцей, свінарак Ядзвігі Абражэй і Вольгі Юрашчык, птушніцы Веры Майсены і іншых. Не багачце, не меншы або большы кавалак зямлі (як гэта было раней) вызначаюць месца чалавека ў грамадстве і яго дабрабыт, а сумленныя адносіны да працы.

Разам будуць калгаснікі сваё жыццё, і з кожным годам павышаюцца прыбыткі калгаса, багацейшым робіцца працадзень. Так, у 1960 годзе даход арцелі склаў 813 тысяч рублёў (у новых грошах) — на 210 тысяч больш, чым у папярэднім. На працадзень атрымалі па 7 рублёў грашыма, 1,5 кг. збожжа, бульбу, кармы для жывёлы. Калі дадаць сюды прыбыткі ад прасядзібных гаспадарак, выходзіць, зусім нядрэнна.

Вакol прыгожыга калгаснага двухпавярховага клуба, які вясенню стаяў на голым месцы, ужо разбітыя клумбы і кветнікі. На 150 рублёў закуплена ў санаторыі «Нясвіж» насення розных рэдкіх прыгожых кветак, якія летам будуць тут івіці. Глядзельная зала клуба абсталяваецца для паказу шырокаэкраннага фільмаў.

Увесь час у калгасе ідзе вялікае будаўніцтва. За апошнія паўгода пабудаван калгасны Ільозавод, у Еськавічах — брыгадны клуб з фае і глядзельнай залай на 150 месца, магазін. Праводзіцца высокавольтавая электралінія.

У мінулыя гады калгас будаваў новыя дамы з двух пакояў і кухні і прадаваў іх калгаснікам у растэрміноўку на некалькі год. Гэтую добрую справу працягвае ён і сёлета. Акрамя таго, хутка будзе пабудавана калгасная тэлефонная станцыя, камбінат бытавога абслугоўвання, клуб у вёсцы Высокі Бераг, кароўнік, цялятнік, цяпляца і шмат чаго іншага.

Так ідзе наперад жыццё ў вашых родных вёсках, дарагія землякі з Бразіліі! С. КЛІМКОВІЧ.

„Кавалер“ бронзавага медалю

Марушку Антона, Орсу Аляксандра і іншых. Памятаю, летам 1942 года да мяне на сенакос са слязамі на вачах прыбегла жонка і расказала, што ў дом заходзіў з нямецкімі афіцэрамі Барыс Рагуля і патрабаваў, каб я заўтра з'явіўся ў Навагрудак у акруговы камісарыят. Тады ж папярэдзілі, што калі я не з'яўлюся, то дом будзе спалены, а ўсю сям'ю вывезуць у Германію.

Пасля такіх пагроз я не мог не выканаць іх указання. На другі дзень у дакладна прызначаны час я прыбыў у камісарыят, дзе мне прапанавалі паступіць на службу да немцаў. Тут Рагуля ўсе сілы прыкладаў, каб даказаць мне, што мой свята абавязак як царскага афіцэра весці барацьбу з бальшавікамі, тым самым аказваючы дапамогу сваім «вызваліцелям» у іх «высакароднай місіі».

Рагуля і гітлераўцы, відаць, спадзяваліся, што я з вялікай ахвотай прыму іх прапанову. Але, пралічыўшыся ў гэтым, Рагуля заявіў мне (як зараз памятаю яго словы): «... Не пойдзеш да нас, дык паедзеш у Германію».

Так я аказаўся ўдзянутым у супрацоўніцтва з гітлераўцамі і праз некалькі дзён выехаў на так званыя афіцэрскае курсы ў Мінск. Сярод прыбыўшых на гэтыя курсы былі і такія, якія мелі ўжо на сваім рахунку дзесяткі замучаных савецкіх людзей.

Перад пачаткам заняткаў у канцы ліпеня 1942 года нас выстраілі на «ўрачысты» мітынг. Хутка прыбылі старэйшыя нямецкія афіцэры ў суправаджэнні сваіх прыхільнікаў **Ермачэнікі, Кушалы** і іншых, якіх я раней не ведаў.

Ермачэнка цэлых паўгадзіны абліваў брудна Савецкую ўладу і народ і, нарэшце, заклікаў нас верай і праўдай служыць «вызваліцелю» Гітлеру. З гэтым камандзір курсаў капітан Кушаль пагнаў нас на радыёвузел у горад, дзе перад мікрафонам паказаў сваё ўмельства камандаваць курсантамі. Тут жа мы праспявалі гімн на беларускай і нямецкай мовах. Так быў адзначаны пачатак падрыхтоўкі кадраў для «войска беларускага».

На працягу месяца нас муштравалі на так званай ваеннай падрыхтоўцы нямецкі капітан **Кумер** і Кушаль, а палітычны агляд, калі можна так назваць яго лекцыі, чытаў **Антон Адамовіч**. Ён тлумачыў нам, нібы

прычынай усіх нягаспадарчых наездаў з'яўляюцца яўрэі, іх імкненне да тегемоніі, і вызваленчая місія фюрэра іменна накіравана на ліквідацыю гэтай прычыны.

Заняткі, якія праводзіліся на курсах, асабліва зацікаўленыя ў іх гітлераўцаў, якія ўсімі сіламі стараліся прызначыць нам свае чалавечанавісніцкія ідэі, раскрывалі перад намі ўсю гніласць траскатні Ермачэнікі, Кушалы, Адамовіча, **Казлоўскага** аб барацьбе за «самастойнасць» Беларусі.

Пасля сканчэння курсаў я быў накіраваны ў распараджэнне акруговага каменданта **В. Рагулі** ў Навагрудак. Ён прызначыў мяне камендантам «беларускай самааховы» ў Любчы. У мае абавязкі ўваходзіла «мабілізацыя» мужчынскага насельніцтва ў ствараемыя гітлераўцамі ўзброеныя атрады па барацьбе з партызанамі, у паліцыю і для аховы яўрэйскага гэта.

Цяжка было знайсці жадаючых ісці ў гэтыя атрады. Мабілізацыя праводзілася пад пагрозай смерці або вывазу ў Германію. Маруднасць у гэтым непаколі нямецкае камандаванне. Партызанская барацьба, якая ўсё ўзрастала, падганяла іх. Ну, а раз так, дык і Рагуля, як правая рука фашыстаў, у шаленстве кідаўся па Навагрудчыне і пагражаў усім смерцю. Не раз я і Марушка, бургамістр і старшыня мабілізацыйнай камісіі ў Любчы, чулі гэтыя пагрозы. Даводзілася скарацца, бо мы ведалі аб тым, што Рагуля — самы прыбліжаны нямецкага камісара ў Навагрудку **Траубэ**.

Нянавісці да Савецкай улады і беларускага народа парадзіла гэтых двоногіх звяроў, і з гэтым даводзілася лічыцца, бачачы ў Рагулі самога Траубэ. Памятаю, як Рагуля прыязджаў у Любчы ў батальён, якім я камандаваў, з патрабаваннем узмацніць ахову былога маёнтка Кальчычы, што каля вёскі Вераскова. Там размяшчалася нямецкая вайсковая часць. Для такіх жа мэт ён патрабаваў, каб выслася я сто чалавек у Навагрудак. Вядома, не мог я без прырочання згадзіцца з яго загадамі. 14 батальён БКА не падобны быў на вайсковае фарміраванне. Ён уяўляў сабой групу напаўраздзетых і паўгалодных людзей, якія служылі не за смленне, а за страх і ім былі чужыя інтарэсы гітлераўцаў.

На маю просьбу адзець батальён Рагуля прапанаваў паліцэйскае абмундаванне.

Рагуля любіў намякаць на тое, што ён у гітлераўцаў на асаблівым рахунку і з яго думкай і ўказаннямі трэба лічыцца. І сапраўды, к 1944 году Рагуля стаў намеснікам прэзідэнта БЦР Астроўскага па Навагрудскай акрузе, чаго ён дасягнуў цаною крыві і пакут працоўных Навагрудчыны. Яго здрадніцкія дзеянні высока цаніліся гітлераўцамі. У чэрвені 1943 года Рагулю запрасілі ў Мінск на 1-е пасяджэнне так званай беларускай «рады давераных». Крыху пазней ён выязджае зноў у Мінск да начальніка СС і паліцыі Беларусі **фон Готберга**, дзе абмяркоўвалася пытанне стварэння спецыяльнага беларускага эскадрона. Атрымаўшы бласлаўленне ад ката беларускага народа, Рагуля стварыў такі эскадрон. Працоўныя Навагрудчыны не забылі і не забудуць крывавых спраў Рагулі.

Здрадніцкая дзейнасць Рагулі не засталася незаўважанай гітлераўцамі. Бронзавую адзнаку 2 класа для ўсходніх народаў атрымаў Рагуля ў 1943 годзе непасрэдна з рук бліжэйшага стаўленіка **Гітлера — Кубэ**. Колькі радасці прынесла яму гэтая ўзнагарода за кроў і слёзы савецкага народа, цяжка зараз меркаваць. Але тое, што заўсёды ён хваліўся пасведчаннем, падпісаным Кубэ, падкрэсліваючы свае халуйскія адносіны з высокапастаўленым гітлераўцам, дае падставу лічыць, што фашысцкай узнагародай гэты гора-патрыёт быў вельмі задаволены.

Можна многа пісаць аб здрадніцкай дзейнасці спадара Рагулі. Жывучы і працуючы разам з усім савецкім народам на Радзіме, я пераканаўся ў антынароднасці, агіднасці крывавых спраў гэтага правакатара. Дзеля сваёй асабістай кар'еры і паказнай велічы Рагуля ішоў на любыя крывавыя справы. Я, як і ўсе савецкія людзі, ганаруся дасягненнямі нашай Радзімы ў пасляваенны перыяд. Гэтыя дасягненні відаць і ў жыцці вёскі Ачукевічы, дзе нарадзіўся Рагуля. На месцы спаленай немцамі ўбогай вёсчкі выраста вялікая вёска з добраўпарадкаванымі дамамі, зялёнымі вуліцамі і садамі. Зараз Ачукевічы з'яўляюцца адной з брыгад буйнага калгаса імя Жданова. Змяніўся не толькі знешні выгляд вёскі, а і само жыццё людзей. Дастатак і вясёлосць — спадарожнікі кожнай калгаснай сям'і.

Купрыян Міхайлавіч
КАУЦЭВІЧ.
в. Ачукевічы.

Дазвольце мне ў майм пісьме падзякаваць вам за паслугу, якую вы зрабілі для мяне. 2 красавіка ў 8 гадзін я з жонкай і дачкой слухаў радыёперадачу, у якой чуў голас майой роднай мамы. Вось ужо 18 год мы не бачыліся. Я быў дэкавалаваны, а жонка плакала. Хоць яна і не разумее па-беларуску, але ўсё роўна не магла ўстрымаць слёз. Спадабалася нам і музыка. Мая жонка немка, але яна вельмі любіць нашыя песні, а мне яны нагадваюць Радзіму.

Я проста не ведаю, чым вам аддзякаваць за ўсё гэта. Ні ў адной капіталістычнай краіне для мяне не зрабілі б такой радыёперадачы без грошаў. А вы зрабілі вялікую прыемнасць і мне і майой старэйшай маме.

Я вельмі прашу, калі гэта магчыма, прышліце мне яе голас, запісаны на плёнку. Мы перанішам яго і будзем тут слухаць усёй сям'ёй.

Яшчэ раз дзякую вам за вашыя добрыя сэрца і клопаты аб няшчасных людзях. Мажаце, прыдзе час і я змагу асабіста за ўсё падзякаваць вам. Гара з гарой не сходзіцца, а чалавек з чалавекам моцна сустрэцца. Я ніколі ў жыцці не думаю, што буду жыць у Англіі. Так сказаць, гэты чалавек. Менавіта гэтак быў названы адзін савецкі фільм, які мы нядаўна бачылі ў Лондане.

Жадаю Вам усёго найлепшага ў вашай рабоце. З павагай.
М. РАПАНОВІЧ.

Англія.

Перад выходам на сцэну

Падгалосак імперыялістаў

Паважаны рэдактар!

У сваім пісьме я хачу расказаць вам аб адным з беларусаў, які жыве ў горадзе Мюнхене (Заходняя Германія) і сваёй дзейнасцю ганьбіць усіх нас у эміграцыі.

Я маю на ўвазе Станкевіча Станіслава, аб якім ужо не раз пісалася ў вашай газеце. Я хачу выказаць сваю думку, а таксама думку многіх беларусаў, якія жывуць у эміграцыі.

Як вам вядома, Станкевіч з'яўляецца рэдактарам газеты «Бацькаўшчына», што выдаецца ў Мюнхене. Хоць газета гэта і друкуецца на беларускай мове, але змест яе не адлюстроўвае поглядаў беларускай эміграцыі. Хутчэй за ўсё яна з'яўляецца друкаваным органам «Амерыканскага камітэта». Ды Станкевіч і сам не ўтойвае, што выдавецтва «Бацькаўшчыны» фінансуецца амерыканцамі, а ён з'яўляецца платным работнікам «Амерыканскага камітэта». Таму Станкевіч з'яўляецца паслухмяным выканаўцам чужой волі і дзейнічае ў шкоду нашым нацыянальным інтарэсам. Хоць ён і лічыць сябе беларусам, але ў душы ў яго нічога няма беларускага. Ён нават выступае супраць назвы Беларусь. Яго пісаніна змяшчае толькі паклёп на Савецкі Саюз. У «Бацькаўшчыне» ён забараняе друкаваць артыкулы, якія расказваюць праўду аб жыцці і дасягненнях Савецкай Беларусі. Любым метадам у яго рабоце з'яўляецца паказ асобных недахопаў і выкладанне іх у варажым тоне.

Капіталістычная прэса і то больш піша праўды аб нашай Радзіме, чым Станкевіч. Паўстае пытанне, каму ж служыць гэты псеўдабеларус і ці ёсць у яго радзіма?

Адказ на гэтае пытанне даць не цяжка. Няма радзімы ў Станкевіча, таксама як няма ў яго нацыянальнай гордасці. Ён даўно прадаў ужо і сябе і сваю радзіму. Не выпадкова, знаходзячыся ў ЗША ў верасні 1960 года, Станкевіч заклікаў беларускіх эмігрантаў верна служыць амерыканскаму ўраду, каб заслужыць званне добрых грамадзян Амерыкі.

У радзе пытанняў Станкевіч пераўзыйшоў нават самых яркіх імперыялістаў.

Напрыклад, ён не згаджаецца з тым, што Конга мае права на нацыянальную незалежнасць і сцвярджае, што Бельгія зрабіла памылку ў гэтым пытанні. Раіць каланіяльным дзяржавам не спяшацца з прадастаўленнем незалежнасці прыгнечаным народам;

абвінавачвае ўсе міралюбівыя краіны ў тым, што яны падтрымліваюць развалючыюся барацьбу кубінскага народа і выступае з заклікам пацаць вайну супраць Кубы;

заяўляе, што пазіцыя Англіі і Францыі ў лаоскім пытанні з'яўляецца шкоднай, таму што вядзе да нейтралітэту Лаоса і адрыў яго ад Захаду.

Дык вось яно, сапраўднае аблічча Станкевіча. Ён толькі прыкрываецца тым, што нібы абараняе інтарэсы беларускай эміграцыі, а на самай справе служыць нашым ворагам і выкарыстоўвае нашу нацыянальную справу ў сваіх карысных мэтах.

Таму пісаніне Станкевіча і яго хлуслівым запэўненнем у нас у эміграцыі мала хто верыць. Мы добра ведаем, што ўсё гэта з'яўляецца трызненнем Станкевіча і яго гаспадароў, якім ён служыць.

В. К.

ФРГ.

У ЖЫЦЦІ чалавека ёсць такі час, які нічым асаблівым не вызначаецца. Пражыў — ну і добра. Але бывае і так, што перажытае пакідае глыбокі след у яго сядомасці. Ніхто не бачыць, не заўважае гэтага следу ў душы чалавека. Між тым, нават у хвіліны шчасця, радасці перад ім паўстаюць розныя пытанні, вырашэнне якіх патрабуе глыбокага роздуму і шчырага прызнання сваіх памылак.

Характэрным прыкладам гэтага з'яўляецца маё жыццё.

Калі мільёны рабочых і сялян маладой савецкай рэспублікі са зброяй у руках абаранялі завабны Кастрычнік, я, як царскі афіцэр, служыў у арміі Врангеля. Мы былі добра ўзброены і да апошняга патрона змагаліся за буржуазна-памешчыцкі лад. Але мужнасць і стойкасць народных мас Савецкай Расіі пабытала нашыя планы.

Жывучы ва ўмовах буржуазнай Польшчы ў роднай вёсцы Ачукевічы, што на Навагрудчыне, куды я прыбыў пасля разгрому войск Врангеля, я паступова стаў пераконвацца ў справядлівасці барацьбы працоўных Савецкага Саюза. Буржуазная прапаганда ўсімі сіламі імкнулася ачарніць прагрэсіўныя міралюбівыя імкненні савецкіх людзей, але вераснёўскія дні 1939 года пераканалі мяне ў правільнасці выбранага ў кастрычніку 1917 года народам шляху ў светлую будучыню.

З прыходам нямецка-фашысцкіх полчышч у Беларусь у майм жыцці адбыліся зноў вялікія змены. У першыя дні нямецкай акупацыі я працягваў настаўнічаць у Ачукевіцкай школе. Вядома, работа ўжо была не тая, што ў гады мірнага савецкага будаўніцтва. Новыя «гаспадары» з мэтай аховы свайго тылу пачалі ўзмоцнена прыцягваць да супрацоўніцтва варажыя настроеных да Савецкай улады асоб, у мінудым судзімых за антынародныя дзеянні. І асабліва былых афіцэраў царскай арміі.

Ужо з першых дзён акупацыі гітлераўцам аказваў дапамогу перакладчык нямецкага камісарыята ў Навагрудку **Барыс Рагуля**. Ён, расказваючы, быў знаёмы з фашыстамі яшчэ задоўга да Айчынай вайны. Падрабязнасцей гэтага знаёмства я не ведаю. А што ён быў першым нямецкім халудом на Навагрудчыне, гэта я сам бачыў. Ён рэкамендаваў немцам узць на службу **Стагановіча Аляксандра**,

Яны расстрэльвалі жыхароў Мінска

БОН. Перад крмінальным судом заходнегерманскага горада Кобленца прадсталі два фашысцкія каты — былы оберштурмбанфюрэр войск СС **Рэмер** і былы начальнік СС і гітлераўскай паліцыі ў Мінску **Цэнэр**. У перыяд часовай акупацыі Мінска нямецка-фашысцкімі войскамі па іх загаду праводзіліся масавыя расстрэлы мірных жыхароў сталіцы Савецкай Беларусі. Толькі за некалькі дзён лістапада 1941 года па ўказанню гэтых фашысцкіх катаў было забіта больш чым 6.000 жыхароў Мінска.

Да апошняга часу **Рэмер** і **Цэнэр** спакойна жылі ў Заходняй Германіі пад уласнымі прозвішчамі.

Не пазнаць вёскі

Вёска Гудзевічы з'яўляецца цэнтрам калгаса «Праўда» Ваўкавыскага раёна. Вялікія змены адбыліся тут за апошнія гады. Выраслі новыя вуліцы з прыгожымі жылымі дамамі. Праўленне калгаса і дзяржава дапамаглі забудоўчыкам грашовымі пазыкамі, транспартам, будаўнічымі матэрыяламі. У дамах ёсць электрычнасць, гаворыць радыё. Наваселле справілі семі калгаснікаў **Уладзіміра Дзямбіцкага, Мікалая Вібілы, Уладзіміра Цвінара** і іншых.

Красой і гонарам вёскі з'яўляюцца будынкі клуба з гледзільнай залай на 300 месц, сярэдняй школы, балыйцы, сельмага. Радуюць вока і пасады маладых дрэў вакол пабудовы і на вуліцах.

Вечарам, калі рабочы дзень закончаны, многія калгаснікі адпраўляюцца ў клуб або бібліятэку. Тут заўсёды можна паглядзець кінакарціну, паслухаць лекцыю, канцэрт мастацкай самадзейнасці, пачытаць кнігу, свежыя газеты і часопісы, згуляць у шахматы, даміно.

А. КАЖЭЦКІ.